

APELACYJA (239) *sb f*

appell- : apel- : apel- : appel- (196 : 27 : 9 : 7).

-c- : -t- (235 : 4).

Pisane dużą literą 109 razy; pierwsze i drugie a jasne, końcowe pochylone; e jasne.

sg *N* apelacyjã (78). ◇ *G* apelacyjéj (54); -éj *SarnStat* (27), -(e)j (27). ◇ *D* apelacyjéj (3). ◇ *A* apelacyją (27). ◇ *I* apelacyją (8). ◇ *L* apelacyjéj (7); -éj : (e)j *SarnStat* (2 : 1), -(e)j (4). ◇ *pl N* apelacyj(e) (16); *pisownia z końcowym e caudata SarnStat* (9). ◇ *G* apelacyj (15). ◇ *A* apelacyj(e) (17); *pisownia z końcowym e caudata SarnStat* (10). ◇ *I* apelacyjami (6). ◇ *L* apelacyjach (8).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *praw. Odwołanie się od wyroku Sądu niższej instancji do wyższej, także dokument zawierający tekst odwołania; appellatio Mymer¹, BartBydgd, Mymer², Mącz, Cn; provocatio Mącz, Cn [appellatio – odwołanie Mymer¹, Mymer²; odwołanie do wyższego prawa, odzywianie Bart; apelacyja – odwołanie abo odwoływanie się do wyższego Sądu, ruszenie do wyższego Sądu Cn; appellatio zową odezwanie od obciążliwego skazania niższego sędziego do wyższego GroicPorz aa4v] (238) : ZapWar 1546 nr 2612; Thákże w Appellácyej poštěpek [sprawy trzebá [pisać wzytek bącznie/ á porządnie GroicPorz e; APpellácya poki fye nie skończy/ poty w [sprawie oney nic nie ma być przez Sędzięgo [p]oczynano/ áni przez łronę znawiano. GroicPorz cc2v, f4v, aa4v, bb, bbv, bb2 [2 r.] (19); RejWiz 122v, 124v; UstPraw G3v; RejZwierz 7v; zořtáwiwřzy iákákolwiek Apelláciá (ktorá v drzwi záwiefzono) iechał precz Luter/ ná ktorey áppeláciey łtáło iż mu przespráwie czyniono. BielKron 194; Pořłowie [...] pořłáli piřáná ápelláciá Cefářzowi BielKron 207, 194, 196 [2 r.], [206], 207, 437v; Abowiem powiedz mi ktory iest łád řwiátá tego/ áby wřdy w nim iáka áppellácia ábo wřdy iáka obroná práwna nie była? RejPos 319, 251v, 292v; RejZwierz 38v; nic łobie nie biorąc na pomoc Forteliow Prawnych, Ani Appellaciami řię zakładáiac. ZapKościę 14; Ktorá apelláciá řzařtal wdomu Mączkowi tkwýczá wřczyęnyę ZapKościę 49, 49; My tedy tákowá řkaźń Sędzięgo/ która nie była Appélláciá záwiefzono/ obiářniamy SarnStat 806; [takowe kauzy] na rokách pořpolitych źiemřkich máię byđź łádzoné y kończoné bez áppelláciiey SarnStat 1165; Prokuratorá máię dźis zá řłufznęgo [...] že zábieżęc vmió y przyřiędze, y áppelláciiey SarnStat 1280, 7, 138, 149, 161 [2 r.], 203 (50); SkarKazSej 680a; KlonWor 73.*

apelacyja od kogo, czego (41): od Ktorey vyny appellacia niema bycz przez duchownego. ComCrac 1543/21v, 1543/14, 20v; ZapWar1545 nr 2646; Diar 95; od wszyřtkich sądow koronnych, na koniec teź i od samej osoby KJM w niektorych causach iest na sjem apelacyja Diar 113; GroicPorz cc2v, oo2v; BibRadz I 3; OrzRozm S4, T3v; BielKron 105v, 106v, 189; Inde appellatio, Ruřzenie łádu/ odezwánie álbo/ Appellácia od yednego řędzięgo do drugiego Mącz 13a; BielSpr 50v; Bo od wřzitkich řędziow powiátowych bywaiá áppelláciye na Seym ModrzBaz 137v, 90, 91; NiemObr 172; BielSjem 25; Od Trybunału Appellácia SarnStat 480; tedy od Komorniká Appellácia bywáľá do Podkomorzęgo SarnStat 1264, 139, 150, 161, 214, 216 (20). Cf apelacyja do kogo, apelacyja przed kogo, apelacyja w sprawie, apelacyja na co, Frazy, Zwroty, Wyrażenia, Szeregi.

apelacyja do kogo, czego (38): ZapWar 1546 nr 2646; Item apelacyj [...] dozwalają do wszyřtkich duchownych, ktorzy będą na sejmie Diar 54, 52; Ale Práwem Gořćinnym ku wypráwieniu

Appellácyey do wyższego prąwá czas iest dziewięć dni. *GroicPorz* bb2, e, f4, bbv, cc, cc2, oo2v [2 r.]; *OrzRozm* T3v; *BielKron* 374; *Mącz* 13a; do ktorýchby [sędziów] ízły áppellácyie od wżytkich vrzędow *ModrzBaz* 91, 88, 90; Appellácyie do Papieżá Bifikupi y dochowni [!] wżytkiego kościoła czynili. *SkarJedn* D3, 128, 149, 262; *NiemObr* 172; [zachowano ma być przy sądzie] Appellácią do Krolá do Wysżego prąwá, do Siedmi miałt. *SarnStat* 320, 150, 161, 214, 271, 272 (15); *SkarKazSej* 700b. Cf *apelacyja od kogo*, *apelacyja skąd*, *apelacyja o co*, *apelacyja w sprawie*, *Frazy*, *Wyrażenia*, *Szeregi*.

apelacyja na co (17): *ZapWar* 1545 nr 2646 [2 r.]; *Diar* 93; *DiarDop* 113; taką Appellácią odpráwić ma/ ná pierwższą íesfiją Comiffarzow íszelci Miałt. *GroicPorz* cc; Náuká odpráwienia áppellácyey ná wyższe práwo. *GroicPorz* nnv, oo2v; *UstPraw* G3v; *ModrzBaz* 137v; to íie rozumieć téż ma y o appelláciách ná Séym. *SarnStat* 813, 7, 161, 498, 502, 549, 801, 874. Cf *apelacyja od kogo*, *apelacyja skąd*, *apelacyja o co*, *apelacyja w sprawie*, *Frazy*, *Zwroty*, *Wyrażenia*.

apelacyja skąd; z czego (5 : 3): maiacz appellacie na ssyem coronni s roku pospolitego albo z rokov wielkich *ZapWar* 1545 nr 2646, 1545 nr 2646; s PolŃki do Niemiec Appellácyie nie idą *GroicPorz* a4; APpellácia [...] z Miałt y z Miáłteczek [...] idzie do Prąwá wyższego ná Zamku KrákowŃkim *GroicPorz* bbv, e; z Wiécow appellacia ná Séym bydź ma. *SarnStat* 813, 271, 1276. Cf *apelacyja do kogo*, *apelacyja na co*, *Frazy*.

apelacyja dokąd (8): *GroicPorz* a4; Tenże téż [król Kazimierz] ápelláciiey do Máýdeburgu zákazał *BielKron* 374v, 212v; áby appellácyey do Rzymu duchownym nie bronili *SkarJedn* 263, 128; *NiemObr* 59; á piérwéy y do lámégo Máýdeburku áppellácię bywały. *SarnStat* 1279, 955. Cf *apelacyja skąd*, *Frazy*, *Zwroty*.

apelacyja o co (5): O ípravi Vrzendove gdzie Appellacie abo odzew. *ComCrac* 1543/11; *SarnStat* 413, 549, 809; o rzeczy świeckie do bifikupá [Konstantyn] dopuścił áppellácyey *SkarKazSej* 700b. Cf *apelacyja do kogo*, *apelacyja na co*, *Zwroty*, *Wyrażenia*, *Szeregi*.

apelacyja przed kogo (1): áby ápellácia od rády albo Senatu ízłá przed pośpolítwo *BielKron* 105v. Cf *apelacyja od kogo*, *Frazy*.

Frazy: »apelacyja (nie) idzie« (24): íesli do Krolá poydzie Appellácią. *GroicPorz* cc; Formá Lištu gdy do Comiffarzow íszelci miałt idzie Appellácia. *GroicPorz* oo2v, a4, bbv, bb2, cc2, cc2v, oo2v [2 r.]; *UstPraw* E2; od ktorego [wyroku] Apellácia nigdziey nie poydzie. *BibRadz* I 3; *OrzRozm* T3v; *BielKron* 105v, 106v, 189; *BielSpr* 50v; *ModrzBaz* 90, 91; Appellácia od nich idzie ná Trybunał *SarnStat* 498; áppellácia idzie do páná lámégo onéy wśi *SarnStat* 1276, 7, 501, 874, 1171. Cf *Wyrażenia*.

Zwroty: »apelacyjej (nie) dopuścić, dopuszcząć« (12): Apelacyji mają každemu dopuścić na sjem *Diar* 93; *GroicPorz* bb2v; [król angielski] żádných ápeláciy do Rzymá nie dopużczał *BielKron* 212v; *Mącz* 226b; APPELLACIIEY iáko nie dopużczáią o niewydánié poborów. *SarnStat* 413, 216, 413, 535, 808 [3 r.], 809. Cf *Szeregi*.

Wyrażenia: »apelacyja wolna« (5): *Diar* 52; áppellácią wolną áktorowi wedle prąwá ná Trybunał zoftáwuie my. *SarnStat* 502, 801, 874, 1234.

»apelacyja w sprawie (-ach); apellacyja w rzeczach« (4 : 3): W których íprawách Appellácia nie idzie/ á od których Sędziów. *GroicPorz* oo2v, cc2v, cc3; *SkarJedn* 128; Appellácią od Krolá w niektórych rzeczach ná Séym *SarnStat* 161; záchowawłzy piérwéy porządek Appelláciiey w íprawách mieyfkich do práwá Chełmieńfkiego *SarnStat* 1127, 809. *Cf Szeregi*.

»apelacyja za dworem« (2): *RejZwierc* 242; czego [przystąpienia do trybunału koronnego] my im [województwom pruskim] pozwalamy/ zołtawuiąc im wolny regres do praw y łądow/ y także Appellácię zá Dworem/ iefliby fie im Tribunal nie podobał *SarnStat* 865.

»apelacyja zwykła«: Ktorey [przyczyny skazania] gdy niewie/ łácno fie rzući do áppelláciy zwykłych/ to iefł do łędźiego wyżłzego. *ModrzBaz* 88.

»apelacyja sejmowa«: EVAN.[ielik] Więc Krol Appelláciy Seymowych od Ziemfkiego y od Wiecowego Sądu/ ktore prze deń przychodzą/ łądzić v nas niebędzie? *OrzRozm* S4.

Wyrażenia przyimkowe:»przez apelacyją« (13): *Mącz* 13a; *ModrzBaz* 91; gdzie [na sejm walny] íprawy przez Appellácię do łądu náłżego zwykły fie złtáczać *SarnStat* 146 [*idem SarnStat* 1145]; tedy iuż te kauzy dáléy z Wiécow przez Appellácią nie máią isdź na Séym *SarnStat* 809, 98, 161, 536, 796, 944, 953, 956, 1145 [2 r.]. *Cf Szeregi*.

»z apelacyjej« (11): Połthępek łtrony/ która na dálżym Dniu z áppellacyey łthánie/ przeciw tey która niełtanie *GroicPorz* bb4v marg [*idem GroicPorz* oo2v], e, oo2v; ktore íprawy nietylko z pozwu/ ále y z áppelláciiey *ab exequutione* przypadáiącé/ łądzoné bydź máią ná Tribunale w łżeść niedziel po áppelláciiey *inter causas officij*. *SarnStat* 7, 502, 536, 738, 742, 852. *Cf Szeregi*.

»za apelacyją« (4): gdyby fie tráfiła íprawá zá pozwu odełłániém álbo zá Appellácią *SarnStat* 867, 869, 1062, 1191.

Szeregi: »apelacyja abo (a) odzew« (3): A kiedysie íprawa stą Appellácią abo odezwem zawielfi na Siem *ComCrac* 1543/17, 17; Páweł do Cefarzá áppellował á odzywał fie/ álbo/ Wybił fie z łądu przes appellácią á odzew *Mącz* 13a.

»apelacyja, (i) odezwanie« (2): áby włżyłtkim wćiśnionym [...] przełpieczna do áppelláciiey y odezwánia wćieczká otworzoná była *SarnStat* 952, 954.

»apelacyja i prowokacyja«: oni zás práwuiący fie [...] y zá gránice królestwá náłżego áppellácię y prowokácię czynią *SarnStat* 953.

»apelacyja ani (albo, i) ruszenie; ruszenie albo apelacyja« (3 : 5): Commiffarze máią gránice czynić/ [...] nie bacząc nic ná rułzenie ábo ná áppellácią *UstPraw* 12v, K2; á Appellácią álbo rułzenie do nas isdź ma. *SarnStat* 711; Appelláciiey ani rułzenia od rzeczy, która łtrácenia nie niešie, dopułczác nie máią. *SarnStat* 808; Appellácią y rułzenié. *SarnStat* 1306, 391, 402, 536 [2 r.], 742, 808 [2 r.], 1310.

»mocyja albo apelacyja; apelacyja i mocyja« (2 : 1): iefliby fie przytráfiła Aktcy z mociiéy álbo áppelláciiey od ktorégo z [sędziów] *SarnStat* 852; włżyłtkie łtrony w twoich íprawách łądowych/ Rok y Roki będą miály/ według ich áppelláciy/ y mociy *SarnStat* 852, 854.

W przen (4) :

apelacyja od czego (3): od gęby żadney áppelláciiey nie máłz *RejZwierc* 82v; *SkarKaz* 3a [2 r.]. *Cf Frazy*.

apelacyja do czego: cf *apelacyja o co*, *Frazy*.

apelacja o co (1): O nieprawdę do gęby ápellácia *RejZwierc 82v marg.*

Frazy: »idzie apelacja« (2): Idzie ápellácia od íprawiedliwości do miłóšierdzia *SkarKaz 3a marg, 3a.*

2. Zawieszenie opisu, opowiadania, przerwa w toku opowiadania, opisu (1) : A tu iuŝ Appellácią weźmiemy od Ringoltá Wielkiego Xiędzá Litewŝkiego/ áż do Mendoga przerzeczonego Syná iego/ ktorego íprawy [...] poczną íię po tey Kronice/ á od niego zász iuŝ proŝtą Genealogią y wywodem poydą Xiążętá Litewŝkie/ y Krolowie Polŝcy *StryjKron 288.*

Synonimy: 1. mocyja, odezwanie, odwołanie, odzew, prowokacyja, ruszenie.

Cf **APELOWANIE**

IM